

СИНТЕЗ ФУНКЦІЙ І МЕТОДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКІЙ, СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ПЕДАГОГІЦІ І ЙОГО ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПРИЙНЯТТЯ І УЧІННЯ

Русакова Л.І.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Канівський коледж культури і мистецтв

У статті представлено концептуальні складові процесу синтезу функцій та педагогічних методів сучасної художньої освіти в контексті нових художньо-педагогічних концепцій. Обґрунтовано їхні теоретичні засади та окреслено оптимальні умови впливу на підвищення ефективності художнього сприйняття й учіння. Накреслено місце мистецтва у освітньому просторі, де важливої уваги приділяється художньому сприйняттю. Розкрито головні аспекти та проблеми художньої освіти. Визначено роль та місце інтерактивності в художній педагогіці.

Ключові слова: художня освіта, художнє сприйняття, учіння, функції освіти, методи навчання, педагогічні технології, ефективність, художньо-педагогічні концепції.

Постановка проблеми. Актуальність даної статті зумовлена тим, що в аспекті формування нових соціокультурних тенденцій в Україні характер сучасної художньої освіти також зазнає відповідних змін. При цьому традиційні форми художньої культури змушені виборювати своє місце в новому інформаційному просторі, а художня освіта потребує визначення нових завдань, форм і методів впливу на особистість. Саме на це зорієнтовані «Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» та «Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах» [7], [6], що спрямовані на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти в Україні. У зазначеному документі загальна мистецька освіта з її унікальними можливостями впливу на людину розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а насамперед як універсальний засіб особистісного розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, естетичних потреб та інтересів. Основною фундаментальною позицією мистецької освіти визначається єдність процесів формування духовної культури особистості, переходу від засвоєння інформації до розвитку світоглядної позиції людини засобами мистецтва. Художня педагогіка України сьогодні має чимало проблем. Серед них розробка нових концепцій викладання мистецтва на різних етапах формування особистості.

Мистецтво має унікальні можливості впливу на особистість як джерело розвитку спеціальних художніх здібностей і суто художніх умінь, а також як універсальний засіб формування світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, духовного потенціалу, образно-асоціативного мислення особистості, загальнокультурних і соціокультурних компетентностей розглядається [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Створення системи взаємодії функцій і методів в сучасній художній педагогіці зорієнтоване на сучасні тенденції розвитку загальної мистецької освіти, що досліджувались Е. Белкіною, Л. Масол, Л. Любарською, Б. Неменським, М. Резніченко, Н. Фоміною, В.В. Блудовою, Н.П. Рудницькою тощо. Складні та багатогранні питання художнього сприйняття й учіння вирішуються у фундаментальних працях С. Беляєвої-Екземплярської, Л. Виготського, С. Рубінштейна, Б. Теплової, П. Якобсона, які, зокрема, визначають художнє сприйняття як емоційно-інтелектуальний процес, на глибину й розуміння якого впливають знання, досвід, самопочуття й психічний стан сприймаючого суб'єкта. На засадах ідей ви-

щевказаних авторів була створена сучасна теорія художнього сприйняття, яскравими представниками якої є: В. Блудова, О. Костюк, Г. Кечухашвілі, О. Лановенко, В. Медушевський, Б. Мейлах, А. Сохор, Є. Назайкінський, В. Остроменський, М. Старчеус, Н. Яранцева тощо. У працях зазначених дослідників порушуються питання впливу художньої форми та образного змісту на сприймаючого, значення специфічних особливостей засобів художньої виразності на реципієнта, естетико-психологічних закономірностей осягнення окремих видів мистецтва у певні історичні епохи. Важливими сучасними науково-методичними дослідженнями у зазначеному аспекті є роботи Л. Масол, яка розробила предметно-інтегративну модель загальної мистецької освіти як ядра системи художньо-естетичного виховання школярів на засадах культурологічного та компетентнісного підходів. Новизна авторської концепції полягає у спрямованості загальної мистецької освіти на формування в учнів цілісного (холістичного) художнього образу світу, на основі поліцентричної інтеграції художніх знань. Г. Падалка доводить, що гуманістичне спрямування як головна стратегія мистецької освіти є необхідною ознакою загальнолюдських підходів вітчизняної так і світової педагогічної методології [11]. Поняття «художньо-естетична освіта» О. Щолоковою розглядається як процес, заснований на педагогічно адаптованій системі художньо-естетичних знань, поглядів, переконань, досвіду творчої діяльності в галузі мистецтва та емоційно-моральному відношенні до мистецтва, що сприяє формуванню художньої культури особистості [16]. Зязюн І. стверджує, що «основним із соціальних завдань культури взагалі і художньої зокрема є духовний розвиток особистості. Що ж стосується художньої культури, то вона використовує для духовного розвитку особистості арсенал своїх специфічних засобів. Вона формує суспільно-естетичний ідеал, виражаючи його у вигляді художніх образів, з допомогою яких соціальні ідеї, моральні норми, естетичні цінності суспільства перетворюються в особистий досвід сприймаючої ці образи людини, в органічні набутки її характеру» [5, с. 26].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є пошук і визначення ефективних, науково обґрунтованих шляхів розвитку процесу синтезу функцій і методів освіти на сучасному етапі в художній педагогіці.

Виклад основного матеріалу. У зазначеному аспекті система освіти не може обмежуватися тільки трансляцією наукового знання, усталених етичних норм і художньо-естетичних цінностей. Її призначення полягає у вихованні особистості, здатної

орієнтуватися у складному соціокультурному просторі, відрізнити культуру від псевдокультури й на основі цього набувати власної системи загальнолюдських та художньо-естетичних цінностей. Саме ці чинники складають ефективність процесу художнього сприйняття й учіння в цілому. На забезпечення цієї ефективності спрямований процес синтезу функцій і методів сучасної художньої освіти, зумовлених природою художньої творчості, що і зумовлює змістовий вектор статті: теоретичне обґрунтування зазначеної системи.

Виходячи з того, що учіння має місце там, де дії людини підпорядковуються свідомій меті за своєї досвід, його слід зважати специфічно людською діяльністю. Своєрідністю учіння є те, що воно спрямоване не тільки на засвоєння суб'єктом знань, умінь та навичок, а й на формування якісних змін у самого суб'єкта учіння, зокрема, прийомів, способів здобуття ним досвіду, його пізнавальної потреби, інтелектуальних почуттів, волі тощо. Під впливом учіння виникають зміни у різних підструктурах формуючої особистості, зокрема, в інтелектуальній та емоційно-вольовій сферах, у спрямованості особистості школяра, його характері, здібностях тощо. В Українському педагогічному словнику навчання тлумачиться як цілеспрямований процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини. Це двосторонній процес складовими якого є діяльність учня – учіння і діяльність учителя – викладання [2, с. 212]. Згідно поглядів Д.Б. Ельконіна, основним змістом учіння є засвоєння знань, умінь та навичок. Цей процес визначається структурою учіння та рівнем сформованості його. Підняття рівня сформованості учіння зумовлене навчанням, метою якого є створення умов діяльності, спрямованої на засвоєння досвіду [10].

Сприймання, осмислення, запам'ятовування та застосування науковці (П. Гальперін, Д. Ельконін, А. Леонтьєв, І. Лернер, О. Савченко) визначають як основні етапи процесу засвоєння знань та вироблення умінь. І.Я. Лернер стверджує, що застосування знань у знайомій ситуації неможливе поза застосуванням способів діяльності, а застосування у новій ситуації неможливе поза творчим пошуком. Вироблене емоційне ставлення піднімає засвоєні знання, способи діяльності і творчий досвід на новий рівень особистісної цінності. Цілісний процес формування знань, умінь, творчості знаходить своє завершення у ціннісному сприйнятті особистістю всього засвоєного [3, с. 91]. І в процесі навчання, і у процесі виховання, за визначенням О.П. Рудницької [14], набувається пізнавальний, практичний та емоційний досвід суб'єкта, що виступають складовими освіченості.

Художнє сприйняття – це складний процес, в якому взаємодіють об'єктивні та суб'єктивні, емоційні та інтелектуальні, репродуктивні та творчі, інтуїтивні та усвідомлені компоненти [4]. У педагогічній науці художнє сприйняття розглядається як комплексна психічна діяльність, що має виняткове значення для формування розумово-почуттєвої активності особистості. Художнє сприйняття дозволяє регулювати характер та інтенсивність впливу мистецького твору на особистість, розвивати його мотивацію спілкування з мистецтвом, художні потреби, смаки та інші компоненти естетичної свідомості, що органічно пов'язані зі сприйняттям і, значною мірою, визначають його зміст. В теорії та практиці художньої педагогіки набула поширення думка, що, з одного боку, розвиток сприйняття збагачує різні прояви людини, а з другого – види художньої діяльності становлять засіб її формування. Сутність сприйнят-

тя, за переконанням В.В. Блудової, становить «не добування інформації про безпосередньо відображуваній об'єкт, полотно і фарби на ньому, акустичний процес, мармур чи глину, папір і друкарську фарбу на ньому тощо. Воно має принести суб'єкту інформацію про те, що лежить за їх межами: результати пізнання й оцінки дійсності автором твору» [13]. У ході цього сприйняття і, внаслідок переробки його результатів, суб'єкт відчуває не тільки духовний, а й практичний вплив, задуманий автором. При цьому суттєво, що мистецтво бере участь у формуванні життєвих установок цього суб'єкта, формує його ставлення до дійсності, що знаходиться за межами цього почуттєво – сприймального об'єкта.

Про ефективність сприйняття і учіння в художній освіті можна стверджувати за умови якісно високого рівня сформованості наступних ознак: інтерес до мистецтва; вибіркоче ставлення до творів видів мистецтва; художньо-естетична ерудиція; емоційність сприйняття; адекватність розуміння художньої інформації; здатність до творчої інтерпретації різновидів мистецтва; вплив одержаних художніх вражень.

Важливо зазначити, що визначення цих ступенів умовне, оскільки процес сприйняття інтегрований і не розпадається на ізольовані частини, а вбирає особливості зазначених компонентів.

Художня освіта ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, виокремлених в основних нормативних документах освіти – державних стандартах, навчальних планах, програмах. Функції художньої освіти конкретизовані в «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» [7]: естетична, інформативно-пізнавальна, світоглядно-виховна, духовно-творча, аксіологічна, евристична, соціально-орієнтаційна, комунікативна, регулятивна, суєстивна, гедоністична, релаксаційно-терапевтична, компенсаторна. На відміну від традиційного домінування в освітньо-виховній системі інформативно-пізнавальної функції в Концепції зазначається доцільність виділення і посилення в педагогічній практиці духовно-творчої функції, яка тісно пов'язана з світоглядно-виховною.

Поняття «метод навчання» досить складне, що зумовлюється надзвичайною багатогранністю процесу, який має відображати ця категорія. У дидактиці метод навчання – це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети [2, с. 168]. Правильний добір методів відповідно до функцій навчання, вікових особливостей учнів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброює їх уміннями й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

Серед провідних художньо-педагогічних підходів, що містять комплекс відповідних методів, визначають такі [11, с. 158]:

1. Гносеологічний, що ґрунтується на ідеї визначення природи мистецтва та ролі людини в естетичному освоєнні дійсності.

2. Аксіологічний, сутність якого полягає в тому, що основу мистецької практики визначає не процес пізнання дійсності, а її активне освоєння за тими мірками, які вважає доцільними суспільство або окрема людина. Аксіологічний підхід до побудови навчальних курсів має певні резерви впливу на естетичну свідомість. У процесі розкриття ціннісної сутності мистецтва учні отримують можливість усвідомити відповідальність, яку несе митець під час створення художнього твору. Аксіологічні методи як методологічна основа художньої освіти

відкриває можливість освоєння мистецьких цінностей у контексті естетичного ставлення, різних форм і способів прояву. Це означає, що шлях розкриття художньо-естетичної цінності, залежить передусім від того, ще є важливим, доцільним, добрим і прекрасним для людини. Суб'єктивне стає домінуючим і визначальним у цьому процесі. Аксиологічний підхід дозволяє зосередити увагу на питаннях, що пов'язані з формуванням художнього інтересу, уподобань, орієнтацій, смаків та ідеалів особистості у сфері художньої культури.

3. Культурологічний як якісно новий рівень осмислення і вирішення функцій художньої освіти. Основу цього підходу визначає культурологічна ідея, яка орієнтує осмислення будь-якого явища дійсності у тісному взаємозв'язку об'єктивного і суб'єктивного, соціального і особистісного, минулого і майбутнього, художнього і естетичного. У вітчизняній художній педагогіці є дієвий досвід використання зазначеного підходу шляхом активізації естетичної активності учнівської молоді засобами мистецтва, стимулювання та організації творчої діяльності, спрямованої на естетизацію сфери побуту, праці тощо. Прикладом цього є вирішення проблеми гармонізації розвитку емоційно-чуттєвої та інтелектуально-понятійної сфери особистості.

Різноманітність методів художньої педагогіки і виховання визначається специфікою мистецтва і особливостями художньої діяльності учнів. Методи застосовуються не ізольовано, а в різних поєднаннях. Наприклад, знайомотво підлітків з музичним твором вчитель починає з бесіди, ставить їм питання про композитора і його твори, пройдених раніше (словесний метод); по ходу бесіди виконує знайомі фрагменти (наочно-слуховий метод); повідомляє цікаві відомості про історію створення твору або про обставини виконання, враження, яке воно справило на слухачів (стимулюючий метод); учні слухають твір в грамзаписі (наочно-слуховий метод); відповідають на питання вчителя, діляться враженнями (словесний метод); виконують запропоновані вчителем творчі завдання: слухають, порівнюють і аналізують окремі фрагменти твору (наочно-слуховий метод, метод аналізу і порівняння); визначають ідею твору (метод узагальнення). Методи стимулювання діяльності застосовуються для створення тієї емоційної, творчої атмосфери, яка необхідна для сприйняття твору. Метод емоційної дії – уміння виражати своє відношення до твору образним словом, мімікою, жестами. Всі виразні прийоми застосовуються для посилення емоційної дії художньо-мистецького твору і збагачення вражень. Стимулюванню інтересу сприяє створення ситуації успіху і проблемно-пошукової ситуації, ігрові ситуації тощо.

Процес синтезу функцій і методів художньої освіти повинен ґрунтуватися на певних методологічних принципах, серед яких провідними визначаємо такі: принцип історизму; спирання на творчий метод митців; урахування аксіологічної функції мистецтва; єдність особистісного, діяльнісного і діалогового підходів у розкритті педагогічних аспектів художньої культури.

В основі процесу створення єдиної системи – найпродуктивніші з нових художньо-педагогічних концепцій: теорії «естетичного поля», «розуміння і відчуття краси», «актуалізації особистісного начала», «формування ціннісних орієнтацій», «комплексного впливу мистецтва на духовний розвиток особистості», «художньо-творчого розвитку» та «поліцентричної інтеграції» [1, с. 29]. Їх теоретичний фундамент, за класифікацією М.П. Лещенко, ґрунтується на таких положеннях [8]:

- мистецтво – це універсальний суспільний феномен, що сприяє глибокому усвідомленню своєрідності людства;

- мистецтво – результат людської творчості, тому воно є засобом формування креативних здібностей;

- мистецтво виступає засобом пізнання себе і навколишнього середовища, формує навички контролю за власним фізичним, розумовим та емоційним розвитком;

- мистецтво створює сприятливе середовище для особистісного вираження потреб кожної людини; залучення особистості до художньої діяльності в ході якої розвиваються комунікативні якості;

- у процесі мистецької діяльності відбувається профорієнтація особистості;

- важливу роль мистецтво відіграє у превентивній роботі з попередження правопорушень та в інклюзивній освіті;

- важливе значення у вихованні особистості відіграють мистецько-культурні заклади.

Ефективність і дієвість зазначеної системи значною мірою залежить від ступеня використання комплексу мистецтв, який об'єднує різні художні явища і формує цілісне уявлення про художню культуру. Такий розгляд здійснюється на міжпредметному рівні, який передбачає узгодження і взаємозв'язок спеціальних дисциплін, що вивчаються за навчальним планом (література, образотворче мистецтво, музика, театр, архітектура) [16].

Інтерактивні методи також спрямовані на ефективність художнього сприйняття і навчання. Серед них провідними виступають інтерактивні методи кооперативного навчання, інтерактивні методи колективного групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань тощо [12].

Важливим для створення єдиної системи є поліфонізм діяльних засобів утілення творчих пошуків і рішень, який спрямовує творчі заняття дітей на дослідницький пошук яскравих життєвих подій, створюючи в такий спосіб емоційний мотив для інтенсивної рефлексії дитиною власних творчих можливостей, тощо.

У процесі синтезу функцій і методів можна визначити такі шляхи естетизації педагогічного процесу засобами мистецтва, спрямовані на підвищення його ефективності:

1. Розробка інтеграційних програм, в яких поєднуються різні види мистецтв, зокрема образотворче, музичне, хореографічне, драматичне.

2. Доповнення змісту кожної дисципліни мистецьким компонентом.

3. Орієнтація на проведення в системі тематичних занять-блоків, де окремі мистецтвознавчі та загальноосвітні дисципліни інтегруються навколо спільних для них понять.

4. Сприйняття мистецтва як базової основи загальної освіти.

Як результат – отримуємо створення естетичного поля, що охоплює весь педагогічний процес (як відбиття функції художньої освіти), в якому педагогічними методами методами художньо-мистецької спрямованості формуються уявлення про естетичну цінність явищ навколишнього світу та виховання естетичних почуттів засобами мистецтва.

Висновки і пропозиції. Отже, система знань та умінь, здобутих у процесі учіння, повинна стати основою, необхідною для подальшої освіти та самоосвіти, розвитку пізнавальних інтересів, здатності орієнтуватися та застосовувати знання в нестандартних умовах. Процес синтезу функцій та методів художньої освіти повинен ґрунтуватися на засадах

гуманістичного підходу, що передбачає застосування в процесі навчання творів, зміст яких сповнено гуманістичного смислу, в яких людське життя трактується як найвища цінність, де естетично інтерпретується людське в людині; стимулювання критично-оцінного ставлення до мистецтва, вільне його виявлення; максимальну активізацію, розвиток творчих можливостей; створення позитивного емоційного забарвлення процесу навчання; повага до особистості тощо.

Провідним напрямом сучасної художньої освіти залишається її модернізація, що передбачає подальшу розробку методологічних засад, створення нової моделі цілісного художньо-освітнього простору, пошук інноваційних технологій формування художньої культури особистості. Перспективним у вирішенні цієї проблеми є оволодіння сучасними педагогічними технологіями використання мистецтва з метою творчого розвитку та самовдосконалення особистості

Список літератури:

1. Актуальні аспекти модернізації художньо-педагогічної освіти. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. м. Полтава, 21-22 квітня 2005 року. – Полтава: ПДПУ, 2007. – 269 с.
2. Василюк А. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. / Алла Василюк; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2004. – 360 с.
3. Дидактика средней школы / Под ред. М. А. Данилова, М. Н. Скаткина. – М.: Просвещение, 1975. – 303 с.
4. Захарова Л. В. Художне сприйняття як педагогічна проблема. URL: www.kspu.kr.ua/download/nauk_zapiski
5. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості / І. А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова і післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
6. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. URL: http://www.yurinfo.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701#
7. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України № 151/11 від 25.02.2004. URL: http://www.yurinfo.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701#
8. Лещенко М. П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. – 2-е вид., доп. Київ, 1996. – 192 с.
9. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л. М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.
10. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія / [за заг. ред. І. А. Зязюна] / В. Ф. Орлов. – К.: Наукова думка, 2003. – 262 с.
11. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва: Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
12. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. Метод. Посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
13. Проблеми мистецької освіти: типологічні критерії та науково-методична розробка / [авт. кол.: О. І. Безгін (керівник), Г. С. Бернадська, І. С. Кочарян та ін.]; Ін-т культурології Академії мистецтв України. – К., 2008. – 339 с.
14. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
15. Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. Мистецька освіта в Україні: проблеми розвитку в контексті Болонського процесу. Вип. 2: зб. наук. пр. / Акад. мис-в України, Ін-т проблем суч. мис-ва; ред.: В. Д. Сидоренко (голова), І. Д. Безгін, А. А. Бокотей [та ін.]. – К.: Вид. дім А+С, 2006. – 192 с.

Русакова Л.И.

Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины,
Каневский колледж культуры и искусств

СИНТЕЗ ФУНКЦИЙ И МЕТОДОВ ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНСКОЙ СОВРЕМЕННОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПЕДАГОГИКЕ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВОСПРИЯТИЯ И УЧЕНИЯ

Аннотация

В статье представлены концептуальные составляющие процесса синтеза функций и педагогических методов современного художественного образования в контексте новых художественно-педагогических концепций. Обоснованы их теоретические принципы и очерчены оптимальные условия влияния на повышение эффективности художественного восприятия и учения. Намечено место искусства в образовательном пространстве, где важное внимание уделяется художественному восприятию. Раскрыты главные аспекты и проблемы художественного образования. Определено роль и место интерактивности в художественной педагогике.

Ключевые слова: художественное образование, художественное восприятие, обучение, функции образования, методы обучения, педагогические технологии, эффективность, художественно-педагогические концепции.

Rusakov L.I.

Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychnyna,
Kanev College of Culture and Arts

SYNTHESIS FUNCTIONS AND EDUCATIONAL METHODS IN MODERN UKRAINIAN ART PEDAGOGY AND ITS IMPACT ON THE EFFICIENCY OF PERCEPTION AND LEARNING

Summary

The paper presents conceptual components of the synthesis process of functions and pedagogical methods of modern art education in the context of new artistic and pedagogical concepts. Oustifies their theoretical principles and outlines optimal impact conditions on increasing the efficiency of artistic perception and learning. Plotted the place of art in the education area, where sufficient attention paid to artistic perception. Reveals the main aspects and problems of art education. The role and place of interactivity in art pedagogy.

Keywords: art education, art perception, learning, functions of education, teaching methods, pedagogical technologies, efficiency, artistic and pedagogical concepts.

УДК 37.015.31:340.116

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ТА ЇЇ КОМПОНЕНТИ

Соколова С.В.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних наук України

Стаття присвячена дослідженню понять правової культури інженера-педагога, педагогічної технології, технології формування правової культури. Досліджено сутність педагогічної технології. Виділено основні ланки технології навчання. Розглянуто рівні функціонування педагогічної технології. Визначено та проаналізовано компоненти технології формування правової культури майбутніх інженерів-педагогів.

Ключові слова: інженер-педагог, правова культура, педагогічна технологія, компоненти технології.

Постановка проблеми. Перед сучасною педагогічною системою особливо гостро постала проблема вдосконалення роботи вищих технічних закладах щодо підготовки інженерно-педагогічних кадрів високої кваліфікації, здатних здійснювати соціально професійну та виробничо-технологічну діяльність у професійно-технічних навчальних закладах різного типу.

Сучасна педагогіка переживає період переосмислення підходів, відмови від усталених традицій і стереотипів. Прагнення оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних педагогічних технологій.

Суттєвою ознакою сучасних інноваційних процесів в освітній сфері є їх технологізація – неухильне дотримання змісту і послідовності етапів запровадження нововведень. Володіння технологіями стає загальною і пріоритетною потребою ринку, визначає напрями опанування професійних умінь, враховується при оцінюванні якості і вартості освітньо-виховних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підходи сучасних дослідників до визначення поняття «педагогічна технологія» різняться. Його тлумачать як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, тобто як організаційно-методичний інструментарій (Б. Лихачов, І. Підласий); як опис системи дій учителя та учнів, від яких не слід відхилитися (І. Волков, П. Москаленко); як проект певної педагогічної системи, що реалізується вчителем.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є обґрунтування компонентів технології формування правової культури майбутніх інженерів-педагогів.

Виклад основного матеріалу. М. Чепіль вважає, що педагогічна технологія – змістова техніка реалізації системи всіх компонентів педагогічного процесу, спрямована на досягнення поставленої мети; закономірна педагогічна діяльність, яка реалізовує науково обґрунтований проект навчально-виховного процесу і має вищий рівень ефективності, ніж традиційні методики [5;12].

В «Енциклопедії освітніх технологій» Г. Селевко визначає педагогічну технологію як систему функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, побудовану на науковій основі, запрограмовану в часі та просторі, що приводить до намічених результатів і розглядає педагогічну технологію як багатовимірне, системне поняття [3].

На наш погляд, суть педагогічної технології навчання полягає в тому, що всі методи, форми, прийоми й засоби навчання повинні розглядатися як методична система, що дозволяє послідовно реалізовувати конкретно поставлені на кожному занятті дидактичні цілі і завдання.

Педагогічні технології, які є складовими освітніх, охоплюють технології навчання, виховання володіння якими є вимогою сьогодення. У технології навчання можна виділити такі основні ланки: постановка цілей і завдань та їхнє максимальне уточнення; організація всього навчально-виховного процесу для виконання цих цілей; застосування методів, прийомів, форм і засобів для досягнення результату; мо-